

Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного Університету»
Навчально-науково-виробничий центр
Національного університету цивільного захисту України
Національний авіаційний університет, кафедра економіки та бізнес-технологій
Imperatyw PI Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością
(ТОВ «Торговий будинок ІМПЕРАТИВ», Варшава, Польща)
Milton Friedman University (Будапешт, Угорщина)
Вільнюський університет, кафедра обліку та аудиту (Вільнюс, Литва)
ТОВ «ХЛАДОПРОМ»

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
«Відновлення та модернізація економіки
України: виклики, пріоритети, практики»

Харків, 2 березня 2023 р.

УДК 338.246.88
М 74

Редакційна колегія:

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ: Гурова Капіталіна – к.е.н., доцент, в. о. директора ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», Заслужений працівник народної освіти України.

Баришевський Олексій – Голова Наглядової ради ТОВ «ХЛАДОПРОМ».

Домбровська Світлана – д.держ.упр., професор, проректор Національного університету цивільного захисту України – начальник навчально-науково-виробничого центру, Заслужений працівник освіти України.

Катаєв Андрій – заступник директора з навчально-методичної роботи ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету», к.е.н., доцент.

Кулінченко Сергій – голова ради студентського самоврядування ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Міт'яєва Тетяна – к.е.н., доцент, завідувач відділення харчових технологій та ресторанного бізнесу ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Нагорна Ірина – к.е.н., доцент, завідувач відділення економіки та бізнесу ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Ніколенко Борис – директор ТОВ «Торговий будинок ІМПЕРАТИВ», Imperativ PL Sp. Z o.o, (Варшава, Польща).

Peter Szatmari – Dr., проректор з загальної роботи та зав'язків з громадськістю Milton Friedman University (Будапешт, Угорщина).

Rasa Subacienė – Dr., завідувач кафедри обліку та аудиту Вільнюського університету, професор (Вільнюс, Литва).

Савченко Ілля – к.держ.упр., доцент, заступник директора з навчально-методичної роботи ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж Державного торговельно-економічного університету».

Чумак Оксана – д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та бізнес-технологій Національного авіаційного університету.

Рекомендовано до оприлюднення Педагогічною радою ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ» (протокол № 6 п.6 від 07.03.2023 р.).

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики», в яких розглядається основні напрями створення умов для модернізації національної економіки, розробити підходи до формування політики модернізації економіки та пропозиції щодо механізму її реалізації.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей та повідомлень. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної ради збірника.

М 74 **Матеріали** Міжнародної науково-практичної конференції «Відновлення та модернізація економіки України: виклики, пріоритети, практики». – Харків : ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», 2023. – 266 с.

Зубік Д. В., здобувач
першого рівня ВО четвертого року навчання,
Бойко Л. О., к.с-г.н., доцент,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інвестиції – це рушій економіки, каталізатор інновацій та запорука інтенсивного й екстенсивного розвитку. Вони виступають головним ресурсом необхідним для створення нових або підвищення ефективності вже існуючих підприємств, що в свою чергу підвищує конкурентоспроможність регіонів та держави в цілому, забезпечуючи при цьому позитивний соціальний й екологічний ефект.

Станом на 2021 р. інвестиційна діяльність в Україні мала наступний характер: обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України (залишків) становив 64 163,2 млн дол. США; найбільша частка з даних інвестицій була спрямована в промисловість – 44,0% та підприємств, що займаються оптовою та роздрібною торгівлею, ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів – 15%. Обсяг освоєння капітальних інвестицій підприємств складав 508 217,0 млн. грн. Індекс капітальних інвестицій складав 110,8% [1].

Наведена тенденція є свідченням поступового відновлення економіки після пандемії коронавірусної інфекції COVID-19. Проте позитивну динаміку порушило російське повномасштабне військове вторгнення. Економічна активність підприємств різко набула стану «шоку». Згідно опитувань проведених національним проектом Дія та агентством Advanter Group, по відношенню до 24 лютого 2022 року в середньому за березень 64,6% підприємств малого та середнього розміру повністю припинили роботу [2]. Більш детальну динаміку інвестиційних процесів наведено в табл. 1.

Однак для поступового подолання негативного ефекту, здійснюються певні дії. Зокрема, Верховною Радою України від 21.06.2022 прийнято Закони України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво» та «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для залучення масштабних інвестицій у промислове виробництво». Внесені зміни передбачають:

- скасування ПДВ і мита при імпорті обладнання;
- звільнення підприємства від податку на прибуток, до 10 років;
- місцеві органи самоврядування мають право встановлювати пільги на податок за нерухомість і плати за землю.

Таблиця 1

Динаміка інвестиційних процесів в Україні

Показники	2019	2020	2021	2022 (січень - вересень)
Валовий внутрішній продукт, млн. грн	3 977 198,0	4 222 026,0	5 450 849,0	дані відсутні
Індекс інфляції, в процентах до грудня попереднього року (грудень до грудня)	4,1	5,0	10,0	26,6
Капітальні інвестиції, млн. грн	623 978,9	508 217,0	673 899,3	дані відсутні
Прямі іноземні інвестиції (запаси) на кінець року, млн дол. США	54 210,0	52 091,0	65 746,0	50 043,0

Джерело: Сформовано автором за даними [3,4]

Також однією з ініціатив відновлення економіки є створення електронної платформи Advantage Ukraine яка призначена здебільшого для залучення іноземних інвесторів. Перевага даної платформи полягає в простоті подання інформації, веб-дизайн спеціально спроектований так, щоб увага потенційного інвестора фокусувалася лише на чотирьох головних складових: 1) ознайомлення з проектом; 2) вичерпний список переваг; 3) інвестиційне меню яке складається з 10 галузей економіки; 4) зворотній зв'язок, в разі зацікавленості.

Але, однією з умов для залучення іноземних інвестицій є сприятливий інвестиційний клімат. Керуючись даними наведеними в таблиці 1 ми можемо побачити, що прямі іноземні інвестиції в порівнянні з попереднім роком зменшились на 23,88%. Подібна тенденція є наслідком погіршення інвестиційного клімату. Через що в основі відновлення та модернізації інвестиційної діяльності, ключовим фактором є орієнтація на внутрішнього інвестора.

Найбільшу уваги потрібно привернути саме на малі та середні підприємства (далі МСП). Даний вибір зумовлено тим, що МСП є основою сучасних економік, тільки в європейському союзі частка даних підприємств на момент 2021 року становить 98,96% [5]. Серед загального обсягу капітальних інвестицій частка МСП складає приблизно 50% [3]. Також однією з переваг даних підприємств є порівняно більша гнучкість, адаптивність до умов зовнішнього середовища та здатність до швидкої релокації.

Визначившись з важливістю МСП перейдемо до розгляду основних викликів з якими стикаються підприємці під час дії воєнного стану. Спираючись на результати досліджень про стан та потреби бізнесу в умовах війни ми можемо відобразити наступні проблеми: 58,4% респондентів не користувалися жодними видами державної допомоги; найбільшими проблемами бізнесу залишаються:

- 1) не прогнозованість розвитку ситуації в Україні;
- 2) відсутність достатнього капіталу;
- 3) відсутність достатньої кількості клієнтів на внутрішньому ринку;
- 4) непередбачувані дії держави, що можуть погіршити стан бізнесу;
- 5) недоступність кредитних коштів в тому числі за державними програмами;
- 6) недоступність грантових програм, які оголошені Урядом;
- 7) високі податки та збори.

Не задовільним індикатором є проблеми спричиненні як війною, так і діями з боку держави, які свідчать про недосконалість запроваджених заходів щодо підтримки бізнесу. Таким чином слід розглянути основні перешкоди, що виникають у взаємовідносинах між органами влади та підприємцями:

- блокування податкових накладних;
- затримка з логістикою на кордоні (черги на митних пунктах);
- несправедливе, необґрунтоване рішення при відмові у наданні кредитування за програмою 5-7-9, експортної підтримки [6].

Отже, характеризуючи інвестиційну діяльність в Україні, на сучасному етапі інвестиції зазнають негативний вплив, спричинений повномасштабною війною. Щоб подолати даний ефект, уряд вживає відповідних заходів, зокрема, для залучення іноземних інвесторів. Дієвість даних заходів, що спрямовані на залучення іноземних інвестицій, залежить від розвитку внутрішнього ринку. Тому для покращення інвестиційної привабливості України постає першочергова необхідність в розвитку інвестиційної діяльності. Шляхом до розвитку та створення привабливого інвестиційного клімату є вирішення проблем з якими стикається найбільший сектор економіки - малий та середній бізнес.

Література:

1. Стан інвестиційної діяльності в Україні | Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&> (дата звернення: 14.02.2023).
2. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування у вересні. Дія.Бізнес - Головна сторінка. URL: <https://business.diaa.gov.ua/cases/novini> (дата звернення: 14.02.2023).
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14.12.2022).

4. Національний банк України. *Національний банк України*. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 14.02.2023).

5. Eurostat. *Access Denied*. URL: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu> (date of access: 14.02.2023).

6. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування в листопаді 2022 року. *Дія.Бізнес - Головна сторінка*. URL: <https://business.djia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-u-veresni> (дата звернення: 14.02.2023).

Хайдарі А. Р.,
науковий керівник: **Самарічева Т. А.,** к.е.н., доцентка, доцентка кафедри
менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦІЙ ТА РОЗВИТКУ

З початком творення історії незалежної країни, Україна тісно співпрацює з різноманітними фінансовими організаціями, які є невід’ємною ланкою фінансової системи, оскільки у кризових ситуаціях, вони можуть надавати грошову допомогу у формі позик чи кредитів. І однією з таких організацій, яка тісно співпрацює з Україною ще з 1992 р. є Європейський банк реконструкцій та розвитку (ЄБРР).

Сама організація була заснована у 1991 р. та сьогодні має найвищий кредитний рейтинг серед багатьох інших – ААА, що свідчить про її стійкість та широкі можливості на кредитному ринку. Угодою про заснування Європейського банку реконструкцій та розвитку від 29.05.1990 р., визначено мету організації, яка полягає у сприянні розвитку підприємницької діяльності, зокрема, середнього та малого бізнесу в країнах Європи, що дотримуються багатопартійної демократії, ринкової економіки та плюралізму. [4].

За роки співпраці було визначено операційні та стратегічні пріоритети в Україні, і ґрунтуються вони на п’яти основних напрямках [2]:

- сприяння приватизації в державному секторі, яка б підвищувала конкурентоспроможність та ефективність управління;
- сприяння верховенству права та чесна конкуренція між підприємствами, ЄБРР підтримує антикорупційні заходи та приділяє багато уваги на кваліфікаційний рівень працівників;
- зміцнення енергетичної безпеки, підвищення виробництва та енергоефективності, підтримка розвитку енергетичної інфраструктури;
- підвищення стійкості фінансової системи України за допомогою зміцнення банківського сектору та розвиток ринків капіталів;
- покращення інтеграції шляхом розвитку торгівлі та інвестиційної діяльності. ЄБРР забезпечує інвестування у інфраструктуру країни, а також збільшення торговельних та інвестиційних каналів.

Розглядаючи поділ фінансових ресурсів, які Європейський банк реконструкцій та розвитку надав Україні, можемо виокремити три групи, на які безпосередньо спрямоване фінансування: 1) інфраструктура; 2) промисловість, торгівля та агробізнес; 3) фінансові установи. Варто зазначити, що ЄБРР не здійснює фінансування державного бюджету, а лише працює в напрямку розвитку приватного та державного секторів [1]. Для більш детального аналізу, розглянемо рисунок 1.